

Preken

Deze keer een gezamenlijke uitgave van de
Vredeskerk - Opstandings- en Detakerk

19 augustus 2012

9e van de zomer

Jesaja 35: 1-10 / Markus 7:31-37

Gemeente van onze Heer, Jezus Christus,

Toen Martin Luther op de 12e zondag na Trinitatis in 1538 over onze Evangelielesing preekte begon hij met te vertellen van de koeien die, op weg naar de weide, en 's avonds weer terug naar de stal niet moe worden ons toe te roepen hoe lekker hun melk is, en hun boter, en hun kaas. En net zo roepen de kippen, de varkens, zelfs het koren. Tegenwoordig zou hij er vast en zeker de overal aanwezige mais bij noemen, die roept hoe lekker zijn kolven zijn. Voor wie het horen wil. Maar wij gebruiken onze tong en oren liever voor roddel en achterklap. En dus horen wij niets.

Aldus Luther.

Maar hij heeft wel gelijk: Hoe moeilijk is het om echt te luisteren. En hoe eindeloos belangrijk is het om te luisteren, om te horen.

Het is natuurlijk een verkeerde vraag, en ik zal u dan ook niet vragen om te antwoorden, maar denk er eens heel even over na wat u liever zou zijn, doof of blind?

Een deel van u heb ik al eens verteld dat mijn moeder jaren lang kookles heeft gegeven aan visueel gehandicapten. Velen waren al van hun geboorte blind en hebben nooit wat gezien. Maar telkens weer kwam van hen die uitspraak: "Gelukkig kan ik horen. Ik moet er niet aan denken dat ik doof zou zijn." Zeker, kijken is ook belangrijk. En er zijn zo mooie dingen én mensen te zien. Maar wie staat er in mijn rondkijken altijd in het midden van die hele kring die ik om mij heen kan zien?

Precies: Ik.

Klopt, zo zeggen dan de – doorgaans bij de Grieken opgeleide - filosofen. Uiteindelijk is alles wat ik zie, zo zou je kunnen zeggen, een schilderijtje dat ik zelf maak. En wát we ook zien, uiteindelijk is het steeds dezelfde schilder. Eigenlijk zie ik dus steeds weer hetzelfde. Eigenlijk zie ik alleen maar steeds... mezelf. "Ik kijk, dus ik ben".

En toen waren er natuurlijk filosofen die nog weer verder doordachten. En die zeiden: als alles uiteindelijk alleen maar een in wezen steeds hetzelfde door mijzelf geschilderde plaatje is. Ben ik dan niet net zo deel van dat altijd-gelijke-plaatje? Ben ik dan zelf niet ook deel van mijn eigen schilderijtje. En wat wil dat dan eigenlijk nog zeggen 'ik'?

Zo vergaat het de mens die alleen maar kijken kan. Zó eenzaam wordt je, dat je uiteindelijk jezelf verliest.

Ze wisten waar ze over praatten, die blinden van mijn moeder.

Want pas in het horen hoort een mens dat er 'jij' gezegd wordt. In het horen worden we aangesproken. Worden we aansprakelijk. In het horen worden we geroepen, bij name genoemd.

Merkwaardige ontdekking: Omdat er iemand is die jij zegt, omdat er een God is die jij zegt word ik pas ik. Mezelf word ik pas omdat jij met me praat. 'Jij zult niet doden', zo roept het boek me toe. Wie, ik? Ja, jij. Jij zult niet doden, je zult doen leven, je zult recht doen aan de vreemdeling, jij dus, desnoods als enige, iemand begint en doet die eerste stap. Wie, ik? Ja, jij, zonder je te excuseren met een beroep op anderen.

"Ik *antwoord*, dus ik ben" - zo luidt, terecht, steeds weer de reactie van Joodse filosofen op de Griekse filosofie.

Gemeente, als we dit ergens mee kunnen voelen, dan beginnen we ook aan te voelen waarom de joodse geloofsbelijdenis begint met het woordje 'Hoor'. Hoor, Israël, Sjema Jisraël, de Eeuwige is uw God, de Eeuwige is Eén.

Dat is de eerste daad van elke Jood, élke dag: deze geloofbelijdenis uitspreken. Hoor! Hoor mens, want je wordt aangesproken, geroepen.

Het is het wezen van de joodse religie.

En de Christelijke religie??? Wat is het éérste woord van ónze geloofsbelijdenis???

Precies! IK.

Ik geloof in God de vader, de almachtige... IK geloof! 'Ik in het midden van mijn schilderijtje' - en dus ook in het midden van mijn geloofs-plaatje.

Met alle goeds dat in onze geloofsbelijdenis verwoord wordt, is dat eerste woord toch echt zeer problematisch. Dat het éérste woord van het christelijk geloof IK is... daarmee is de roeping verdwenen. En resteert een eenzame mens.

Geloven, lieve gemeente, is niet een soort veredeld *zelf*vertrouwen. Maar geloven, zo mogen wij van Israël leren, is vooral een luisteren. (Naastepad). Hoor, Israël. Hoor, dove mens, ga eindelijk open.

En nu naar de Evangelielezing van vandaag! Het is alsof Markus deze gigantische kloof tussen Israël en de kerk - de Griekse, heidense kerk - heeft voorzien.

Op zijn reis door Israël is Jezus in het verhaal van Markus aangekomen op of net over de rand van het land.

Deka-polis, zo heet het gebied.

Griekser kan niet. Tien steden, betekent het. Heidense nederzettingen op de rand van het land van belofte.

Nu is het kenmerk van Grieken, heidenen, van óns

- dat is zo'n vervelend misverstand buiten en binnen de kerk - dat 'heidene' ongelovigen zijn, dat 'heiden' hetzelfde is als 'buitenkerkelijk'. Maar in de Bijbel betekent 'heiden' toch echt wat anders: niet Joods. En dat zijn wij dus ook, ook wij zijn heidenen.

Nu, het kenmerk van Griekse heidenen is dat ze heel goed zijn in kijken. In begrijpen, in theorie, in wetenschap - denk maar aan Pythagoras met zijn $A^2 + B^2 = C^2$, en Archimedes met zijn 'eureka'. Maar net zo als ze de opwaartse kracht bestuderen, zo lezen Grieks denkende mensen ook de Bijbel. Ze lezen de Bijbel net zo objectief als de krant, als de encyclopedie. Feit is feit, en waar is waar. Van Genesis tot Openbaring wáár gebeurd - waar blijf je anders. En wat we begrijpen dat vatten we samen in een mooi systeem van stellingen en axioma's. 'Zó zit ons geloof in elkaar', zo zeggen ze dan, die Griekse denkers. Ik geloof. Met een beetje moeite kan je het allemaal opschrijven op de achterkant van een briefkaart.

Voor een briefkaart op de eerste rang.

En nu lezen wij vandaag van een Griek die gaat horen. Een heiden leert het Sjema.

Eénzame heidense mensen mogen leren van Israël - dat mens-zijn niet begint bij 'ik-zeggen', maar bij iemand die 'jij' zegt. "Ik antwoord, dus ik ben".

Hoor Israël. Hoor Griekse mens uit Dekapolis. Hoor Protestantse Gemeente Enschede.

Leer écht luisteren.

Want er valt wat te horen.

Hoor, want er is een God die mensen roept. "Adam waar ben je?"

Hoor, want 'schepping' dat is niet de wereld zoals die is, dat is niet de natuur zoals wij die kunnen bestuderen - maar dat is de wereld zoals die door deze zelfde God geroepen wordt.

Hoor, want deze geróepen wereld is de wereld die 'goed' genoemd mag worden.

Heeft u gehoord hoe de omstanders behalve Jesaja 35, over blinden die gaan zien, ook Genesis 1 citeerden: 'Alles wat hij doet is goed', zeiden ze.

"En God zag alles wat Hij gemaakt had, en Hij zag dat het goed was".

Ineens verstaan ze het, de mensen in Dekapolis. Deze God is met deze wereld ergens op uit. Deze wereld wordt geroepen tot goed zijn.

Niet tot zomaar zijn, zoals het nu eenmaal is - ja, dat begrijpen wij Grieken wel, dat kunnen wij steeds beter verklaren. Maar dat deze wereld geroepen is tot 'goed' zijn... dat deze mens, ik, geroepen is tot 'zeer goed' zijn...

... dat horen wij Grieken nu voor het eerst.

Omdat we voor het eerst horen.

Lieve gemeente, dáárom komen wij hier toch ook samen? Niet om samen zo hard mogelijk te roepen: "Ik geloof".

Niet om hier ons geloof samen te vatten in zo scherp mogelijke beelden, in heldere theorieën - zó zit het, wij weten het precies (in ieder geval beter dan de burens).

Theorie - dat is nu precies weer zo'n Grieks woord. Het betekent 'zien', 'beschouwen', 'van een afstandje in ogenschouw nemen'.

Dat is wat Grieks denken doet: De wereld om ons heen opsluiten in beelden. De dingen opsluiten in beelden. God opsluiten in beelden - als was hij een ding. En dan ook de medemens opsluiten in beelden - als was hij een ding. En dát kan dus precies niet, in de kerk.

De belijdenis die ons hier samenbrengt is dat er wat te horen valt. Dáárom komen we hier samen: omdat er een stem te horen valt, die alle juist beelden doorbreekt, en die zo onze eenzaamheid doorbreekt, maar die ook principieel alle plaatjes doorbreekt die wij van elkaar maken.

Hóór! Er valt wat te horen - en wij komen hier samen omdat we willen leren luisteren.

Luisteren naar deze stem - luisteren naar elkaar (dat ligt in elkaars verlengde).

Er valt te communiceren, te delen, zo mogen we hier leren.

Blijf niet staan bij de starre beelden van God en van je medemens, zo krijgen Grieken te horen wanneer ze via de kerk bij Israël te rade gaan. Blijf niet staan bij starre beelden, maar hoor, luister. Luister naar God. Luister naar je medemens. Durf in communicatie te treden. Jezelf open te stellen voor de mensen, de wereld om je heen.

Want dán wordt een mens pas mens. Geroepen om 'goed' te zijn.

Amen

Ds. J. Zuurmond